

Migratie beheerst opnieuw Duitse publieke debat

[Achtergrond](#) - 28 november 2023 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Acht jaar na de vluchtelingen crisis van 2015 beheerst het migratiethema opnieuw het Duitse publieke debat. Maar er is nu wel een groot verschil met de felle discussies van toen: waar destijds de *Willkommenskultur* voor de vluchtelingen de boventoon voerde, is de meerderheid van de Duitsers nu tegen de komst van nog meer vluchtelingen.

De directe aanleiding van de nieuwe politieke discussies over migratie in Duitsland zijn de toegenomen aantallen vluchtelingen. Er wordt verwacht dat er in 2023 meer dan 300.000 personen asiel in Duitsland aanvragen, meer dan in zeven jaar het geval is geweest. In 2022 waren dat ook al 30 procent meer dan het jaar ervoor, 244 duizend personen, die vooral uit Syrië, Afghanistan, Turkije en Irak kwamen.

De vluchtelingen uit Oekraïne zijn bij dit aantal asielzoekers niet opgeteld, omdat die als oorlogsvluchtelingen niet dezelfde asielaanvraag hoeven te doorlopen. In 2022 kwamen er óók nog meer dan een miljoen Oekraïense vluchtelingen naar Duitsland, blijkt uit cijfers van het Duitse ministerie van Binnenlandse Zaken. Ter vergelijking: in de jaren 2015 en 2016 kwamen er respectievelijk 890.000 en 280.000 asielzoekers naar Duitsland.

Dat er nu een andere stemming rondom de vluchtelingen bestaat dan in de herfst van 2015, is allereerst af te lezen uit de peilingen. Slechts een kwart van de Duitsers meent dat het land de hoeveelheid vluchtelingen aankan, blijkt uit een peiling van [ARD-Deutschlandtrend](#) eind september. Driekwart zegt dat Duitsland dat niet kan. De peilingen stemmen overeen met bezorgde reacties van burgemeesters en helpers in gemeentes, die waarschuwen dat ze niet voldoende capaciteiten hebben voor het aantal vluchtelingen.

CDU en AfD

De politieke gevolgen van deze maatschappelijke stemming zijn inmiddels ook aanwijsbaar. De twee rechtse oppositiepartijen CDU en AfD grijpen de vluchtelingen al maanden aan om de links-liberale regering van SPD, Groenen en FDP aan te vallen. De rechts-nationalistische partij AfD, die mede als gevolg van

de vluchtelingen crisis van 2015 groot is geworden, staat volgens een [Forsa-peiling](#) voor de landelijke verkiezingen op de tweede plek, met rond de 20 procent van de stemmen. Begin oktober wist de AfD deze winst al te verzilveren bij de deelstaatverkiezingen in Hessen en Beieren, waardoor de partij [voor het eerst ook in twee West-Duitse deelstaten](#) de sterkste oppositiepartij wist te worden.

CDU-leider Merz mengt zich met rechts-populistische opmerkingen in de publieke discussie

De grootste profiteur van de stemmingsomslag is echter de christen-democratische CDU. Als er nu verkiezingen zouden worden gehouden, zou de CDU volgens de [Forsa-peiling](#) met 30 procent de grootste partij van het land worden. Wat betreft het migratiethema breekt partijleider Friedrich Merz duidelijk met de koers van Angela Merkel in 2015 en mengt zich met rechts-populistische opmerkingen in de publieke discussie. Zo [stelde Merz in september](#) dat uitgeprocedeerde asielzoekers misbruik maakten van het Duitse gezondheidssysteem: "Die zitten bij de arts en laten hun gebit mooi maken, en de Duitse burgers zelf krijgen geen afspraak." Diverse Duitse media hebben overigens laten zien dat deze stelling niet klopt (zie bv [WDR](#) en [ZDF Heute](#)).

De migratiediscussies in september werden vooral aangevuurd door de naderende deelstaatverkiezingen in Beieren en Hessen, maar sinds 7 oktober heeft de oorlog tussen Israël en Hamas de discussies in een nieuw, grimmiger vaarwater gebracht. Diverse pro-Palestijnse demonstraties, waarbij volgens de politie niet alleen anti-Israëlische uitingen maar ook strafbare antisemitische opvattingen te horen waren, hebben sindsdien een fel debat over antisemitisme onder moslims in Duitsland veroorzaakt.

De zorgen over toenemend antisemitisme hebben ook de debatten over migratie verscherpt. CDU-leider Merz heeft al voorgesteld dat erkenning van het bestaansrecht van Israël een voorwaarde dient te zijn om in Duitsland een staatsburgerschap aan te mogen vragen. Ook is hij tegen de opvang van Palestijnse vluchtelingen uit Gaza in Duitsland, omdat Duitsland al te veel vluchtelingen zou hebben. Zijn meningen slaan aan bij respectievelijk 55 en 60 procent van de Duitse bevolking, blijkt uit [Civey-onderzoek](#).

Kritiek uit de EU

Het volgens Merz te tolerante beleid van de Duitse regering kwam de afgelopen maanden niet alleen in eigen land onder vuur te liggen. Binnen de EU was veel kritiek te horen op Duitsland, dat lang een hervorming van het Europese asielbeleid tijdens crisissituaties had tegengehouden. Met name de Duitse Groenen vreesden dat een strenger Europees beleid bij de opvang en de

grensbewaking ten koste zou gaan van de humanitaire zorg.

De oorlog tussen Israël en Hamas heeft de migratiediscussies in een nieuw, grimmiger vaarwater gebracht

Ook de Amerikaanse tech-ondernemer Elon Musk bleek zich op te winden over het Duitse beleid. Een paar dagen voor de deelstaatverkiezingen in Hessen en Beieren deelde hij een bericht op zijn platform X van een extreem-rechts Italiaans account, dat op winst voor de AfD in Duitsland hoopte. Het bericht bekritiseerde de Duitse overheid omdat die schepen van particuliere organisaties subsidieert waarmee vluchtelingen op de Middellandse Zee worden gered - een gevolg van een Bondsdag-besluit van vorig jaar, waardoor een aantal NGO's voor de zeedredding worden ondersteund. Dit besluit had eerst al de afkeuring van de Italiaanse regering opgeroepen, die Duitsland verwijt dat het door dit soort hulp meer vluchtelingen naar Europa aantrekt, die dan in Italië aan land komen; een stelling die overigens niet door cijfers wordt gestaafd. Ook Musk bleek erdoor geïrriteerd, en meende: "Eerlijk gezegd betwijfel ik of de meerderheid van het Duitse publiek hier achterstaat."

Stemmingsomslag

Of de nieuwe winst van de AfD in Hessen en Beieren aantoont dat Musk de Duitse regionale politiek ook echt heeft weten te beïnvloeden, is niet zeker. Wel laat het zien hoe er met kritiek op het asielbeleid weer stemmen gewonnen kunnen worden. De stemmingsomslag is volgens de ARD-Deutschlandtrend over de gehele politieke breedte te merken, zelfs onder de Groenen-aanhang blijkt kritiek op een te ruimhartig asielbeleid te zijn gegroeid. Het regeringsbeleid kan volgens de peilingen ondertussen nog slechts op de steun van een minderheid van de bevolking rekenen: de SPD van Scholz en de Groenen staan beide op 14 procent, de FDP op 5 procent.

Het is dan ook geen verrassing dat de regering van Scholz meerdere maatregelen voor een strenger Duits migratiebeleid heeft aangekondigd. Zo worden de grenzen met Polen, Tsjechië en Zwitserland sinds september meer gecontroleerd om illegale immigratie 'in te dammen', aldus Nancy Faeser, de SPD-minister van Binnenlandse Zaken. Ook kondigde Faeser aan dat uitgeprocedeerde asielzoekers sneller het land moeten verlaten, en leden van criminele organisaties sneller worden uitgezet. Met Marokko heeft ze een overeenkomst gesloten om ervoor te zorgen dat het terugnemen van uitgeprocedeerde asielzoekers wordt vergemakkelijkt, terwijl tegelijkertijd de legale migratie voor gekwalificeerde werknemers juist wordt gestimuleerd.

Het doel van de bondsregering met de nieuwe maatregelen is duidelijk: de

'irreguliere migratie', zoals Faeser het noemt, naar Duitsland moet in de toekomst verminderen - en tegelijk moet de kiezersgunst van de CDU en de AfD worden terugwonnen.

Tv-programma Nieuwsuur liet in oktober zien hoe Duitse gemeenten en deelstaten worstelen met het toenemend aantal asielzoekers dat naar Duitsland komt:

De Duitse regering is het vandaag eens geworden over een aangescherpte [#asielwet](#), die het terugsturen van afgewezen asielzoekers makkelijker moet maken. [#Nieuwsuur](#)
pic.twitter.com/Uy20ThL1Mc

— Nieuwsuur (@Nieuwsuur) [October 25, 2023](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/57486/migratie-beheerst-opnieuw-duitse-publieke-debat>